

ДИПЛОМДЫҚ ЖҰМЫС

Араб әдебиетіндегі сопылық поэзияның алатын орны

الشعر الصوفي في الأدب العربي

119-43

Жақсылық Тоғжан

Араб классикалық әдебиеті дамыған елдер

Византия

Индия

Иран

Месопатамия

Орта Азия

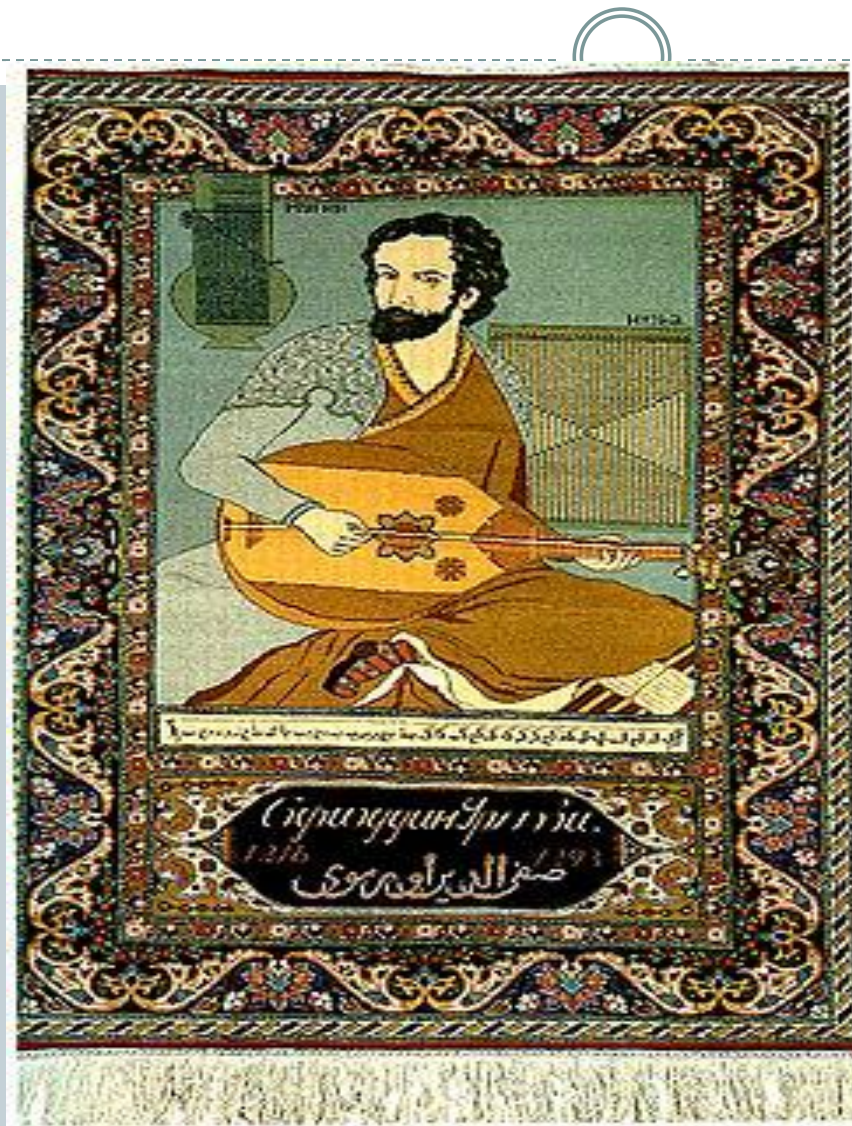
Әл Бусири “Қасыда Әл Бурда” Мұхаммед пайғамбарға арналған

Мохаммәд әл-Бусыйриниң қасыйдәсе

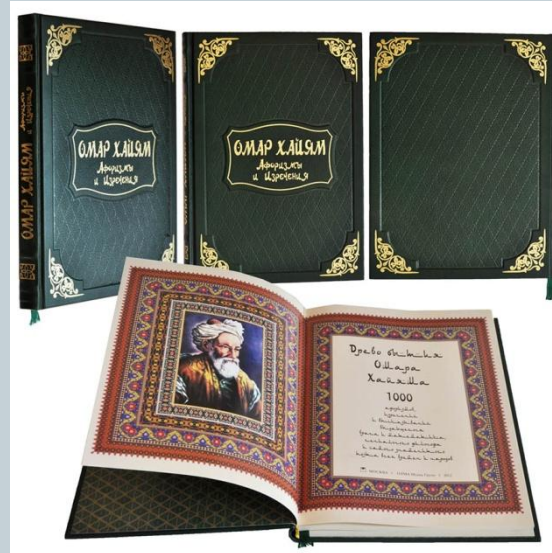
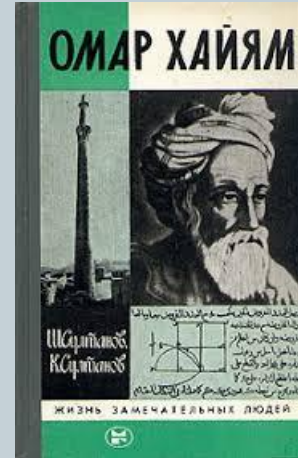
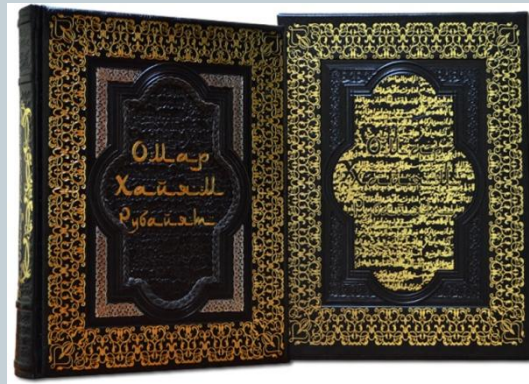
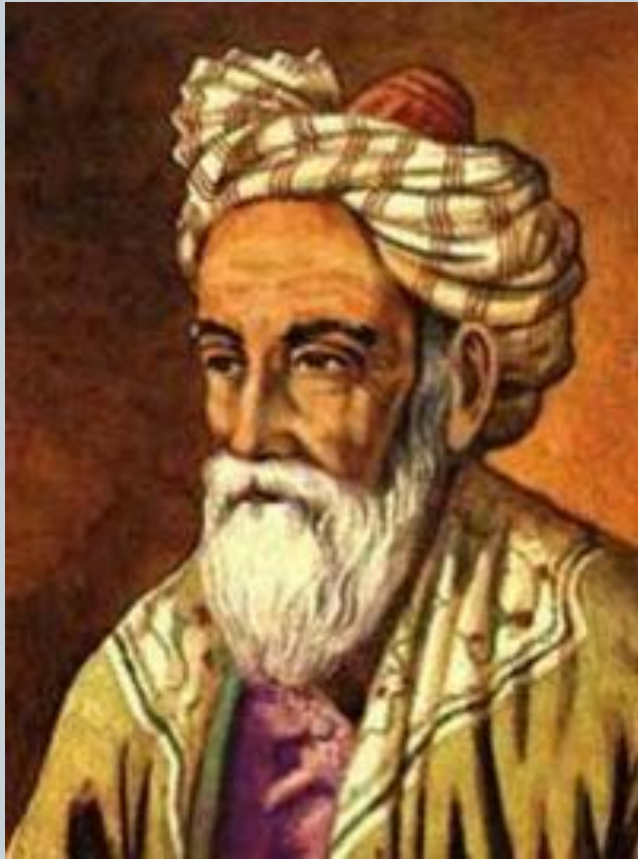

63. Касыда Мухаммада аль-Бусыри

Сафи Ад Дин (1278-1349)

Омар Хайям

Кіріспе

Жұмыстың сипаттамасы: Арабтың классикалық әдебиеті өзінің даму барысында туу, қалыптасу, өрлеу, шарықтау, құлдырау секілді сандаған ғасырлар аралығын қамтитын кезеңдерді бастан кешірді. Византия, Месопотамия, Иран, Индия, Орта Азия, Египед, Испания секілді өрнекті де өнегелі мәдениетімен әлемді таңқалдырған талай халықтардың әдебиетімен қоян-қолтық араласып, игі ықпал етумен бірге, үйренген тұстары да болды. Еуропа елдері ұйқыдан оянбай жатқан кездің өзінде Бағдат, Басра, Дамаск, Харран, Куфа, Каир сияқты қалаларда Аристотель, Платон, Евклид еңбектері зерттеліп, оларға түсіндірмелер жазылды. Қазіргі ұғымдағы Ғылым академиясы, кітапханалар, обсерватория және көне Шығыс мәдениетінің жазба жәдігерлерін жаңғырту мақсатымен грек, сирия, санскрит, фарси-дари, паһлауи тілдерінде жазылған шығармалары араб тіліне тәржімалауды мұрат еткен аудармашылар коллегиясы құрылды. Өзінің ойлы да мазмұнды шығармаларымен әлемді таңдандырған, ғылым, білімді алға сүйреген әл-Кипди, әл-Фараби, ибн Сина, ибн Рушд секілді тамаша ғалымдар шықты.

Диплом жұмысының (жоба) өзектілігі: Араб әдебиетінің қайнар бастауы, Ислам діні тарамай тұрған жылдардан, яғни V-VI ғасырлардан басталады. Сондықтан да Арабия жарты аралын мекендеген бәдәуилердің тіршілік-тынысын, мәдени дәрежесі, ауыз әдебиетінің қалыптаса бастауы, негізгі жанрлары мен оның әл-Мухаллил, аш-Шанфара, Имру-л-Қайс, Әмір ибн Кулсум, Антара ибн Шаддад секілді ірі-ірі өкілдерінің өмірі мен творчестволары әлі күнге дейін оқырман қауымын таң қалдыруда. Ежелгі араб әдебиеті мен мәдениетінің бірнеше ғасырлық қалыптасу, даму кезеңдері бар.

- **Диплом жұмысының нысаны** Араб мәдениетінің айрықша дамыған тұсы VIII және XI ғасырлар арасы. Нақ осы дәуірлерде ежелгі бәдәуи поэзиясында махаббат, ойын-сауық, көңіл көтеру мен шарапты жырлау жалғастырыла берсе, ал прозада да махаббат шырғаландарын баяндайтын әңгімелер мен түркі халық тұрмысынан алынған анекдоттар кең жайылды. Сондай-ақ, аталған ғасырларда «Мың бір түн» секілді парсы, үнді, грек ертегілерінің сюжеттерінен алынып өңделіп, толықтырылған, даңқты жинақ құрастырылған. VI-VIII ғасырларда ғылым мен білімді, мәдениетті арабтар ғана жасаса, ал енді аббастықтар тұсында араб мәдениеті мен ғылымы бөтен ой жүйесі иелерімен бетпе-бет кездеседі. Бұл – араб өнерінің Шығыс Грек, Сирия, Арамей мәдениетімен ұшырасуы деген сөз.

- **Зерттеу жұмысының мақсаты мен міндеттері:** Менің диплом жұмысымның тақырыбы осы араб әдебиетіндегі бір ағым немесе бағыт сопылық поэзияға байланысты болғандықтан, жұмысты жазбастан бұрын оған бірнеше мақсат қойдым. Олар:

араб әдебиетіндегі сопылық поэзияның алатын орны жалпы шолу жасау;
сопылық поэзияның шығу тарихы және оның даму жолдарына ерекше тоқталу;
сопылық поэзия өкілдері және олардың шығармаларына деректер келтіру; араб сопылық поэзиясының өзге халықтар әдебиетіне әсері туралы.

Міне осы мақсаттарда жұмыс жүргізе отырып, мен жұмыстың тақырыбын ашуға тырыстым. Жалпы жұмыстың өзі төрт бөлімнен тұрады. Кіріспе бөлімінде араб әдебиетіне жалпы түрде шолу жасалса, ал негізге бөлім тақырыптың негізгі мазмұнын ашуға бағытталған. Қорытынды бөлімінде тақырып төңірегінде қол жеткізген өзімнің жетістіктерім мен жаңалықтарыма пікір берілген.

Пайдаланылғын әдебиеттер тізімі 27 дана кітапты құрайды. Араб әдебиеті саласына жазылған қазақ тіліндегі еңбектердің аздығына қарамастан, мен орыс тілінде жазылған жұмыстарды аударып отырып, диплом жұмысымның негізгі тақырыптық аясын аштым деп ойлаймын.

- **Диплом жұмысының теориялық және әдістемелік негіздері:** Диплом жұмысында араб сопылық поэзиясын зерттеген ғалымдардың зерттеулері қолданылды. Сондай-ақ, диплом жұмысын жазу барысында жүйелеу мен жинақтау, сипаттау мен тұжырым жасау, салыстырмалы талдау мен кешенді түрде қарастыру секілді әдістер қолданылды.
- **Диплом жұмысының құрылымы:** Диплом жұмысы кіріспеден, негізгі бөлімнен және қорытындыдан тұрады. Жұмыстың жалпы көлемі – 63 бет.

Имру-л-Қайс.

Исламға дейінгі поэзия «падишасы»
атанған ақын.

Әмір ибн Кулсум

Тағлиб тайпасының өкілі еді.

БЭДЭУИЛЕР ЭДЕБИЕТІ

ҚҰРАН КІТАП

Қазақ тіліндегі араб әдебиеті туралы кітаптар

Д. Т. Көптілеуова
Қ. Қ. Аубакирова

АРАБ ӘДЕБИЕТІ

Оқу құралы

Д. Көптілеуова, Қ. Аубакирова

ҚАЗІРГІ ЗАМАН АРАБ ӘДБИЕТІ

ХРЕСТОМАТИЯ

КӨНЕ АРАБ ЖАЗУЛАРЫ

КӨНЕ АРАБ ЕСЕРТКІШТЕРІ

